

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 01
011002

DOM
2023-04-21
Stockholm

Mål nr
T 7636-22

Sid 1 (4)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Attunda tingsrätts dom 2022-06-01 i mål T 8632-21, se bilaga A

PARTER

Klagande

Hiwa Aziz, 19740920-3796
Biskop Jöns väg 31
176 76 Järfälla

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat Anna Gecer
Advokatbyrå Rebecca Lagh AB
Skånegatan 63
116 37 Stockholm

Motpart

Iman Rashid, 19860110-0764
Termovägen 48 Lgh 1202
176 77 Järfälla

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat Katja Melkemichel
Advokatbyrå LexSeven AB
Dalgatan 12
151 33 Södertälje

SAKEN

Umgänge med barn

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten ändrar tingsrättens dom endast på det sättet att punkten 2 (rätteligen punkten 3) i tingsrättens domslut om att Rawa Aziz och Brwa Aziz ska ha rätt till umgänge med Iman Rashid upphävs i dess helhet.
2. Det som hovrätten beslutat i punkten 1 ska gälla omedelbart.

Dok.Id 1874664

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 670 10 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

3. Hovrätten fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen åt Anna Gecer till 26 264 kr, varav 19 611 kr avser arbete, 1 400 kr utlägg och 5 253 kr mervärdesskatt.
 4. Hovrätten fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen åt Katja Melkemichel till, rätt avrundat, 25 686 kr, varav 20 549 kr avser arbete och 5 137 kr mervärdesskatt.
-

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Hiwa Aziz har yrkat att hovrätten upphäver tingsrättens dom under den andra punkten 2 såtillvida att Iman Rashids umgänge med Rawa och Brwa lämnas oreglerat samt ändrar tingsrättens dom under punkten 3 såtillvida att umgänget efter vecka 45 (punkten 3 e) trappas upp till att ske från onsdag ojämna veckor vid skolans slut till nästföljande måndag vid skolans start. Hiwa Aziz har även yrkat att hovrättens dom ska gälla omedelbart.

Iman Rashid har motsatt sig att tingsrättens dom ändras.

Hovrätten har avgjort målet utan huvudförhandling.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Hiwa Aziz har som grund för sitt överklagande anfört följande. Hans yrkanden är förenliga med barnens bästa. Det är förenligt med *Mastis* bästa att hon får ett mer omfattande umgänge med honom än vad tingsrätten har tillerkänt henne. Detta är enda möjligheten för henne att få ha en god kontakt med sina bröder och sin pappa. Det saknas skäl att tillerkänna Masti ett så begränsat umgänge som fredag till måndag varannan vecka. Vad tingsrätten beslutat om umgänge för *Rawa och Brwa* är oförenligt med deras bästa och med deras uttalade vilja. De har uppnått den ålder och mognad som medför att deras vilja måste respekteras. Domen är inte verkställbar i den delen.

Iman Rashid har till grund för sitt bestridande anfört följande. Hiwa Aziz yrkanden är inte förenliga med barnens bästa. Det är inte förenligt med *Mastis* bästa att hon tillerkänns ett mer omfattande umgänge med Hiwa än vad tingsrätten har bestämt. Det finns skäl att begränsa umgänget mellan Hiwa och Masti på det sätt som tingsrätten gjort. Vad tingsrätten beslutat om umgänge för *Rawa och Brwa* är förenligt med deras bästa. Iman kommer uteslutas helt ur deras liv om umgänget lämnas oreglerat.

Utredningen i hovrätten är i allt väsentligt densamma som i tingsrätten. Hovrätten har vid samtal med familjerätten i Järfälla och Upplands-Bro inhämtat information om att

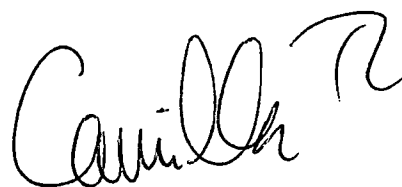
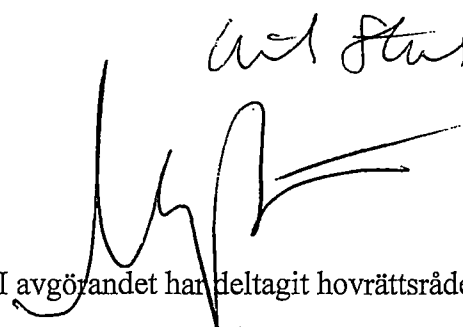
Iman Rashid efter tingsrättens dom har träffat Rawa och Brwa en gång i samband med att Masti överlämnades för umgänge med Hiwa Aziz, att sönerna då inte ville prata med henne och att Iman vill respektera pojkarnas vilja och inte kommer att begära verkställighet av domen. Familjerätten har förklarat att ärendet är avslutat hos dem.

När det gäller Rawa och Brwa är det tydligt att de sedan lång tid tillbaka över huvud taget inte vill ha någon kontakt med Iman Rashid. Oavsett vad det är som gör att de inte vill träffa sin mamma är pojkarna nu 14 respektive 12 år gamla och har alltså uppnått sådan ålder och mognad att deras vilja som utgångspunkt bör respekteras. Att tvinga dem till umgänge med hjälp av polis, såsom tingsrätten har uppmanat till, framstår som helt uteslutet. Av uppgifterna från Familjerätten har framgått att något umgänge inte heller har kommit till stånd efter tingsrättens dom. Vid dessa förhållanden bör domstolen inte förordna om något reglerat umgänge för Rawa och Brwa med Iman Rashid. Tingsrättens dom i den delen ska därför upphävas.

Beträffande Masti har tingsrätten beslutat om ett sedvanligt helgumgänge och lovumgänge med Hiwa Aziz. Hiwa Aziz har yrkat att umgänget ska utökas så att det startar onsdag i stället för fredag varannan vecka. Eftersom umgänget pågår till måndagar skulle denna utökning i praktiken närma sig ett växelvis boende. Med tanke på att ett sådant omfattande umgänge förutsätter ett särskilt välfungerande samarbete mellan föräldrarna, vilket knappast kan sägas vara fallet här, anser hovrätten inte att ett umgänge enligt Hiwa Aziz yrkande är till Mastis bästa. Tingsrättens dom ska därför inte ändras i den delen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2023-05-19

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Ulrika Stenbeck Gustavson, referent, och Mirja Högström samt tf. hovrättsassessorn Camilla Thor.

Rättelse/komplettering

Dom, 2022-06-01

Komplettering, 2022-06-27

Beslut av: tingsfiskalen Caroline Hörnberg

Tingsrätten fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen åt Markus Eriksson till 38 296 kr, varav 26 677 kr avser arbete, 3 960 kr tidsspillan och 7 659 kr mervärdesskatt.

Caroline Hörnberg, tingsfiskal

PARTER**Kärande**

IMAN Mohammed Rashid, 19860110-0764
Kalvshällavägen 26 Lgh 1102
177 44 Järfälla

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat Katja Melkemichel
Advokatbyrå LexSeven AB
Dalagatan 12
151 33 Södertälje

Svarande

HIWA Ahmed Aziz, 19740920-3796
Husargränd 13 Lgh 1802
177 50 Järfälla

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat Anna Gecer
Advokatbyrå Rebecca Lagh AB
Kungsholmstorg 16, 1 tr
112 21 Stockholm

DOMSLUT

1. Iman Rashid och Hiwa Aziz ska gemensamt ha vårdnaden om Rawa Aziz, 090411-5573, Brwa Aziz, 101028-7876 och Masti Aziz, 130607-1869.
2. Rawa Aziz och Brwa Aziz ska bo tillsammans med Hiwa Aziz.
Masti Aziz ska bo tillsammans med Iman Rashid.
2. Rawa Azia och Brwa Aziz ska ha rätt till umgänge med Iman Rashid enligt följande.
 - a) under perioden från vecka 22 till den till och med vecka 40 år 2022 varannan lördag eller söndag kl.9:00 -12:00 eller kl.13:00-16:00, jämna veckori närvaro av umgängesstöd på den tid och plats som familjerätten bestämmer.

Dok.Id 1266882

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 940	Tingsvägen 11	08-561 696 01		måndag – fredag
191 29 Sollentuna		E-post:		08:00–16:30
		Malavdelning1.attunda.tingsratt@dom.se		
		www.attundatingsratt.domstol.se		

Umgängesstödet utses av Familjerätten för Järfälla och Upplands bro.

- b) från vecka 42, jämna veckor, söndagar från kl. 10:00 till kl. 19:00 fram till sommaren 2023 vecka 26.
 - c) skolans sportlov år 2023 från måndag i lovveckan kl. 10:00 till lördag kl. 16:00 i samma vecka.
 - d) sommarumgänge under två veckor år 2023 under veckorna 28-32. Iman Rashid har att anmäla förtur år 2023. Anmälningssplikten innebär att om den anmälningsspliktige föräldern inte har anmält vilka veckor som önskas senast den 30 april övergår bestämmanderätten över till den andre föräldern.
 - e) från vecka 34 fram till vecka 48 år 2023 från fredagar efter skolans slut eller kl.17:00 till lördagar kl 16:00, i jämna veckor.
3. Masti Aziz ska ha rätt till umgänge med Hiwa Aziz enligt följande;
- a) Söndagar ojämna veckor mellan kl. 10:00 – 19:00 med start den 5 juni 2022 och fram till 3 juli 2022
 - b) Fredagar efter skolan till lördag kl. 16.00 ojämna veckor från vecka 33 till och med vecka 35.
 - c) Fredagar efter skolan till söndag kl. 16:00 ojämna veckor vecka 37 till och med vecka 41.
 - d) Vartannat skolornas höstlov från fredagen innan lovet till måndag efter lovet jämna år med start år 2022.
 - e) Fredagar efter skolan till måndag vid skolans start eller kl. 8:00, ojämna veckor från vecka 45 år 2022.
 - f) Varannan Nyårshelg, från den 28 december till första dagen på skolornas vårtermin, jämna år med början den 28 december 2022
 - g) Vartannat skolornas påsklov, från fredag veckan innan lovets början till första skoldagen efter lovets slut, ojämna år med start 2023.
 - h) Varje sommar under två veckor, vilka ska rymmas under veckorna 28-32, med start och slut måndagar kl 16.00. Hiwa Aziz ska ha förtur att anmäla sommarveckor med förtur år 2024.

- i) Varannan julhelg, från sista dagen på skolornas hösttermin till den 28 december kl 16:00, ojämna år med start 2023.
 - j) Vartannat skolornas sportlov, från fredag veckan innan lovets början till första skoldagen efter lovets slut med början 2024.
 - k) Hämtning och lämning ska i första hand ske på skolan vid skoldagens början respektive slut, alternativt om så inte kan ske vid förskolan i och utanför ingången på IKEA Barkarby.
- 4. Besluten under punkterna 1-3 ska gälla omedelbart.
 - 5. Tingsrättens tidigare interimistiska beslut den 3 december 2021 ska inte längre gälla.
 - 6. Tingsrätten fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen åt Katja Melkemichel till 60 565 kr, varav 40 376 kr avser arbete, 7 920 kr tidsspillan, 156 kr utlägg och 12 113 kr avser mervärdesskatt.
 - 7. Tingsrätten fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen åt Anna Gecer till 94 580 kr, varav 69 576 kr avser arbete, 5 940 tidsspillan, 148 kr utlägg och 18 916 kr avser mervärdesskatt.
-

BAKGRUND

Såväl Iman Rashid som Hiwa Aziz är födda i kurdiska delen av Irak. Hiwa Aziz kom till Sverige år 2001 för att söka en möjlighet till ett bättre liv än i hemlandet. Han har en bror i Sverige. Iman Rashid kom till Sverige år 2003. Hon har sin syster och sin mamma i Sverige. Iman Rashid och Hiwa Aziz träffades under år 2007. Iman Rashid hade då tagit studenten i Sverige, medan Hiwa Aziz gått på SFI. De gifte sig på muslimskt vis.

Iman Rashid och Hiwa Aziz har tillsammans sönerna Rawa Aziz född den 11 april 2009 och Brwa Aziz född den 10 oktober 2010 samt dotter Masti Aziz född den 7 juni 2013. De har gemensam vårdnad om samtliga barn.

Den 15 november 2018 lämnade Iman Rashid hemmet och tog då med sig samtliga barn och flyttade till ett skyddat boende.

I januari 2019 ansökte Iman Rashid om ensam vårdnad om samtliga barn, tingsrättens målnummer T 109-19.

I april 2019 höll tingsrätten muntlig förberedelse efter att ha inhämtat sk snabbyttrande från socialtjänsten varefter ett interimistiskt beslut meddelades den 17 april 2019. Det innebär att Hiwa Aziz skulle ha rätt att träffa samtliga barnen inledningsvis vid två tillfällen dagtid i april, därefter ha ett umgänge med övernattnings i början på maj varefter umgänge sedan skulle ske fortsättningsvis varannan helg, ojämn veckor från fredag kl. 16:00 till söndag kl. 16:00 med hämtning och lämning på Stockholms central. Tingsrätten beslöt även att inhämta vårdnads-, boende- och umgängesutredning.

Under sommaren 2019 bad Iman Rashid Hiwa Aziz att hämta en av sönerna. Båda sönerna följde med sin pappa hem. De har därefter inte träffat sin mamma förrän vid ett tillfälle under detta måls handläggning. Det skedde i samband med ett

umgängestillfälle under våren 2022, då dottern Masti i närvaro av umgängesstöd träffade sin pappa och sina bröder.

Under sommaren 2019 upphörde sedan även dottern Mastis umgänge med Hiwa Aziz.

2019-06-25 gjorde polisen en orosanmälan efter att Hiwa Aziz informerat den om att mamma slår Masti och hennes bröder.

Det tidigare vårdnads målet T 109-09 avslutades genom att parterna träffade en överenskommelse, vilken tingsrätten bekräftade genom dom den 9 januari 2020.

Domen innebar kortfattat följande:

att parterna skulle ha gemensam vårdnad om barnen,
att sönerna skulle bo med sin pappa och dottern med sin mamma
samt att barnen skulle ha rätt till umgänge med icke boendeföräldern inledningsvis cirka ett halvår med umgängesstöd för sönerna och cirka tre månader för dottern och därefter från augusti respektive slutet av april med icke boende föräldern ensam .
upptrappat umgänge vilket avslutningsvis skulle landa i för sönernas del jämna veckor från fredag efter skolan till måndag före skolstart och för dotterns del ojämna veckor från torsdag efter skolan till måndag före skolstart. Hämtning och lämning skulle om skolan vid umgängestillfällena var stängd ske på neutral plats.

Parterna enades i samband med domen om att iaktta flera förhållningssätt, särskilt med syfte att skydda barnen för fördjupad konflikt och öka deras trygghet samt även uttalande fortsatt deltagande i insatsen familjebehandling. Brwa Aziz och Rawa Aziz har efter domen fortsatt att vägra att träffa sin mamma, vilket Iman Rashid hävdar beror på Hiwa Aziz. Familjebehandlare har utan resultat försökt medverka till att sönerna skulle bli positivt inställda till att träffa sin mamma.

Dottern Mastis umgänge med Hiwa Aziz – och hennes bröder – fortsatte enligt tingsrättens dom fram till våren 2021, vilket innebar att hon var hos sin pappa ojämna

veckor torsdag eftermiddag till måndag morgon. Därefter avbröts umgänget av Iman Rashid, som under början av våren uttryckt oro för hur Masti hade det hos sin pappa.

I juni 2021 föranledde en anmälan om misstänkt våld från Hiwa Aziz sida. Utredningen avslutades med hänvisning till familjerådgivningen för Hiwa Aziz.

Detta mål inleddes den 9 september 2021 med en ansökan om stämning från Iman Rashids sida i vilken hon yrkade i första hand ensam vårdnad om dottern Aziz, då 8 år. Hiwa Aziz bestred hennes yrkande. Tingsrätten hade inför den muntliga förberedelsen inhämtat upplysningar från socialnämnden i Järfälla. I samband med den muntliga förberedelsen i tingsrätten den 23 november 2021 yrkade Hiwa Aziz ensam vårdnad om sönerna Rawa, då 12 år, och Brwa då 11 år.

Tingsrätten meddelade beslut den 3 december 2021. Tingsrätten avlog Isman Rashids yrkande om interimistiskt beslut om ensam vårdnad för henne för Masit Aziz. Tingsrätten beslöt vidare att Masti Aziz skulle ha rätt till umgänge med Hiwa Aziz under tre timmar varannan helg, jämna veckor, i närvaro av umgängesstöd. Slutligen uppdrog tingsrätten åt familjerätten i Järfälla och Upplands-Bro att genomföra en vårdnads-boende- och umgängesutredning beträffande samtliga tre barnen.

Huvudförhandling har hållits i två dagar, den 17-18 maj 2022. Inför den inkom familjerättens utredning den 29 april 2022. Utredarna förslag till beslut är att Iman Rashid ska ha ensam vårdnad om dottern Masti och att vårdnaden om sönerna Brwa och Rawa ska vara gemensam samt att Brwa och Rawa ska bo hos sin pappa samt att Masti ska ha rätt till dagumgänge med sin pappa – och sina bröder.

Tingsrätten noterar avslutningsvis att båda parter numera bor nära varandra i Järfälla samt att båda arbetar dagtid. Båda har utbildat sig och Iman Rashid arbetar som förskollärare och Hiwa Aziz som kock. Alla barnen går nu i skolan. De tidigare makarna är nu enligt islamsk rätt skilda sedan länge, eftersom äktenskap avslutas när makar levtt åtskilda mer än sex månader.

I målet åberopad bevisning.***Iman Rashid***

Familjerättens utredning i tidigare mål, daterad 10 jan 2022

Journalanteckningar familjerätten 2020-01-30—2020-07-03

Journalanteckningar 2021-01-25—2021-06-22

Järfälla kommuns BBIC-utredning inledd 19 januari 2021

Järfälla kommuns BBIC-utredning inledd den 18 juni 2021

Journalanteckningar Järfälla kommun avseende Masti per 18 juni 2021

Meddelande från Herrestaskolan till motparten den 3 september 2021.

Textmeddelanden från Iman och motparten under år 2021, ab 102.

Hiwa Aziz

Muntlig.

Vittnesförhör med umgängesstödjaren Nasrin Mustafa.

Skriftlig.

Snabbyttrande i tidigare mål T109-19.

Utredarnas slutsats i tidigare utredning 2019.

Protokoll från tidigare mål, muntlig förberedelse 2019-11-23.

Dom i tidigare mål, 2019-12-03

Mail från Iman Rashids tidigare ombud, 11 maj 2020, efter förfrågan om upptrappning till växelvis boende, ab 69.

Snabbyttrande i detta mål, inför förberedelse 2021-11-23, ab 70.

Journalanteckningar från umgängesstödet 2022, ab 71.

Beslutsunderlag daterat 16 juni 2021, ab 74.

Beslutsunderlag september 2021, ab 75.

Bilder från Mastis umgänge, ab 76

Ljud- och filmklipp, ab 72-73.

YRKANDEN M.M.**Vårdnad**

Iman Rashid har yrkat ensam vårdnad om dottern Masti Aziz. Hiwa Aziz har motsatt sig detta och yrkat att vårdnaden om dottern även fortsättningsvis ska utövas gemensamt.

Hiwa Aziz har yrkat ensam vårdnad om sönerna Rawa Aziz och Brwa Aziz.

Iman Rashid har motsatt sig detta och yrkat att vårdnaden om sönerna fortsättningsvis ska utövas gemensamt.

Boende

Iman Rashid har i andra hand yrkat att dottern Masti Aziz ska ha sitt stadigvarande boende hos henne. Hiwa Aziz har medgett detta.

Hiwa Aziz har i andra hand yrkat att sönerna ska ha sitt stadigvarande boende hos honom. Iman Rashid har medgett detta.

Umgänge

Iman Rashid har yrkat umgänge med sönerna Brwa och Rawa enligt följande;

- a) Umgänge med umgängesstöd under 6 månader varannan söndag mellan kl. 10-13.
- b) Därefter umgänge första söndagen i varje månad mellan kl. 10-14.
- c) Slutligen och fortlöpande umgänge varannan söndag dagtid ojämna veckor.

Hiwa Aziz har medgett umgänge med umgängesstöd och förklarat att parterna inte bör möta varandra i samband med umgängestillfällen.

Hiwa Aziz har yrkat umgänge med dottern Masti enligt följande:

- a) *Vardagsumgänge* under ojämna veckor:
Fredag efter skolan till lördag kl. 16.00 vid två tillfällen,

Fredag efter skolan till söndag kl. 16.00 vid två tillfällen,
Fredag efter skolan till måndag vid skolans start vid två tillfällen,
Torsdag efter skolan till måndag vid skolstart vid två tillfällen,
Och därefter onsdag efter skolan eller kl. 16:00 till nästföljande måndag vid skolans start eller kl. 8:00.

b) Lovumgänge:

Vartannat skolornas sportlov, från fredag veckan innan lovet till måndagen efterlovet, jämna år med början 2024,

Vartannat skolornas påsklov, från sista dagen innan lovets början till först skoldagen efter lovets slut, ojämna år med start 2023,

Varje sommar 2+2 veckor. Umgänget ska ske under veckorna 28-32 med minst en veckas mellanrum, byte sker måndagar kl 16:00. Hiwa har förtur att anmäla sommarveckor med start 2024 och Iman ojämna år med start 2023. Anmälningssplikten innebär att om den anmälningsspliktige föräldern inte anmält vilka sommarveckor som önskas senast den 30 april går bestämmanderätten över till den andre föräldern.

Vartannat skolornas höstlov, från fredagen innan lovet till måndag efter lovet jämna år med start 2022.

Varannan julhelg, från sista dagen på skolornas hösttermin till den 28 december kl. 16:00, ojämna år med början 2023.

Varannan nyårshelg, från den 28 december till första dagen på skolornas vårtermin, jämna år med början 2023.

c) Om hämtning och lämning ska i första hand ske på förskolan vid skoldagens början respektive slut.

Om hämtning och lämning inte kan ske på skolan ska överlämning ske utanför ingången till IKEA Barkarby.

d) Lovumgänge har företräde framför vardagsumgänge.

Iman Rashid har bestritt Hiwa Rashids umgängesyrkande men med medgivit fortsatt umgänge med umgängesstöd i sex månader första söndagen i månaden kl. 10-13 under sex månader och därefter umgänge utan umgängesstöd ojämna veckor

söndagar kl. 10-13. Vid de senare umgängestillfällena ska hämtning och lämning ske vid Centralstationen i Stockholm.

Hiwa Aziz har yrkat att tingsrättens beslut ska gälla interimistiskt, således omedelbart även innan tingsrättens dom vunnit laga kraft.

GRUNDER

Iman Rashid:

Hiwa Aziz är olämplig som ensam vårdnadshavare. Skälen för detta är flera. Han har under deras sammanlevnad varit fysiskt våldsam mot henne och barnen, hotat henne och förolämpat henne och barnen, särskilt Masti. Det föreligger en inte försumbar risk att han för bort barnen. Hiwa Aziz har en konservativ, hedersrelaterat tänkande gällande kvinnor och samlivet. Hiwa Aziz var en frånvarande förälder när de sammanbodde. Hon har varit barnens primära vårdnadshavare fram till separationen. Det föreligger svåra samarbetssvårigheter mellan Hiwa Aziz och henne.

Hiwa Aziz:

Hiwa Aziz är lämplig som vårdnadshavare, boendeförälder och umgängesförälder.

Det är förenat med dottern Masti Aziz' bästa att ha ett omfattande umgänge med Hiwa Aziz. Det är enda möjligheten för henne att få god kontakt med sina bröder och sin pappa. Umgänget med Hiwa Aziz har fungerat bra.

Att sönerna hittills inte önskat träffa sin mamma är något som inte beror på Hiwa Aziz. Han har varit mån om att så skulle ske. Rawa Aziz och Brwa Aziz har trots olika upprepade insatser och familjebehandling inte önskat ha umgänge med sin mamma.

Iman Rashid är olämplig som ensam vårdnadshavare. Hon har hindrat barnens umgänge med fadern under sex månader från november 2018, hon har senare efter separationen hindrat Hiwa Aziz umgänge med Masti vid ytterligare två tillfällen

under cirka sex månader, först från hösten 2019 till våren 2020 och sedan från juni 2021 fram till tingsrättens beslut i december 2021.

Det finns en framtida risk för kvarhållande av Masti. Iman Rashid använder Masti som ett vapen mot Hiwa Rashid, vilken troligen bottnar i sönerns reaktion gentemot henne. På detta sätt involverar hon Masti i en konflikt mellan parterna, vilket riskerar att påverka Masti hälsa och utveckling. Ensam vårdnad för Iman Rashid för Masti medför risk att Hiwa Aziz utesluts ur hennes liv.

UTREDNING

Iman Rashid har hörts. Hon har då i korthet berättat följande.

Iman arbetar som förskollärare i Barkarby, två minuter från Mastis skola. Hon har arbetat för att Masti ska känna sig trygg med sin pappa. Masti har flera kamrater och de umgås även med Imans hela familj här, dvs brodern och hans familj och hennes mamma. Iman uppfattar att Hiwa vill kontrollera Masti. Hon har inte fått leka med pojkar sedan hon var 3 år. Hiwa har olika syn på uppfostran av flickor och pojkar.

Hon levde tillsammans med Hiwa i 9-10 år. Hon sökte då om hushåll och barn. Hon har inte fått träffa sina släktingar och han har slagit henne och tagit hennes pengar. Devar isolerade. Hiwa umgicks inte heller med sin bror och hans familj. Under tiden med honom arbetade hon som vikarie för barnsköterska. Det har även förekommit psykiskt och sexuellt våld. Hon har inte berättat om detta för sin familj. Hon har inte heller anmält det i tid för att kunna visa upp blåmärkena efter hans boxningar. Han har sagt att hon inte ska plugga utan bara jobba. Det var därför hon lämnade honom. Hon fick nog och hon har därefter utbildat sig till förskollärare.

Hon kom först med barnen till ett skyddat boende under 2-3 månader, sedan har hon flyttat så att hon bott på tre olika ställen. Sedan flyttade hon tillbaka till Barkarby, där hennes syster bor och där barnens skola finns. Såfort pojkarna åter träffade sin pappa hittade de på problem. Pojkarna var vilda. De ritade bl.a. på väggen. Hon har aldrig

slagit sina söner. Det stämmer att hon var upprörd och sa lite saker obetänkt vilket framkommer av videon, men vem kan inte bli uppjagad när det blir så vilt. Hon tog Brwa i amen för han ville kasta sig ut genom fönstret. Det kan ha gjort lite ont. Hon själv var väldigt rädd och Masti grät. Det var barnens pappa som lärde dem att spela in vad som hände hos henne. När sönerna träffat pappa bröt de mot alla regler. Barnen tyckte synd om sin pappa. Pappa har köpt dem med presenter.

Efter att hon bett Hiwa hämta Brwa eftersom han var svårhanterad, så ville Hiwa att även Rawa skulle följa med. Iman var vid tillfället rädd att Brwa skulle göra sig illa. Efter att pojkarna på så vis följt med Hiwa kom de sedan inte mer till umgängestillfällena med henne. Om Hiwa hade sagt till dem att gå till henne hade de kommit. När de väl träffades hastigast under detta mål så var pojkarna avvisande mot henne och sa fula ord.

Hiwa har polisanmält henne för att ha slagit pojkarna. Hon har aldrig slagit dem. Om Hiwa får ensam vårdnad så kommer hon inte få se dem igen. Masti vill träffa sina bröder. Innan Masti har gått för att träffa pappa har hon förberett henne. Numera har det blivit svårt att övertyga henne om att gå. Hon är inte rädd för att Masti ska välja vara hos pappa. Hiwa köpte henne en kanin utan att fråga Iman och det kan bara skett för att göra Masti arg på Iman som måste säga nej eftersom hon är allergisk. Masti är rädd för sin pappa. Hon stoppade umgänget när Masti berättade att hon hade blivit slagen. Då gjorde pappa polisanmälan. Han kan inte hejda sig. Iman vill inte att Masti ska giftas bort i hemlandet. Hiwa har talar om att han vill se henne i vit klänning. Hiwa har stört i Mastis skola. Han har ibland kommit när det inte är umgängestid för att kontrollera vad hon gör och se efter att hon inte leker med pojkar. Hon minns inte hur det kom sig att hon slutade lämna Masti till umgänge efter att pojkarna slutat komma våren 2019. Hon har svårt att säga något positivt om Hiwa som förälder. Han har hela tiden ändrat personlighet. Hon vet att barnen får sköta sig själva. Hon vet inte om de är misskötta men anar att det är dåligt. Det har inte varit bra med umgängesstöd eftersom umgängesstödet har tillåtit dem tala kurdiska och eftersom hon inte alltid varit i barnens närhet. På så vis har bröderna kunnat påverka Mast. Om umgänge med

Masti ska återupptas är det bra att göra det glest istället för att forcera så att Masti återfår förtroendet för sin pappa. Hon hoppas få träffa sönerna igen men hon tror inte Hiwa uppmuntrar dem. Men hon vill inte ge upp för pojkarnas skull.

Hiwa Aziz har hörts. Han har då kortfattat berättat följande.

Han arbetar som kock. Efter arbetet så går han ofta med barnen på gym någon timme, sedan blir det mat och läxor. Brwa har haft svårt att förstå varför han hjälper honom, men på sista tiden har det blivit mycket bättre. Han är inte aktivt troende. Det är Iman som har huvudduk. Han gör ingen skillnad på pojkar och flickor. Han tror Iman hittar på det för att skada honom. Han har aldrig pratat om hur Masti ska vara klädd.

När Iman försvann med barnen från deras gemensamma hem hade de ätit frukost som vanligt på morgonen. På eftermiddagen ringde socialtjänsten och meddelade att hon och barnen var på ett skyddat boende. Socialtjänsten sa vidare att flytten dit berodde på vad som hade hänt två dagar tidigare. Då frågade han vad som skulle ha hänt. Socialtjänsten förklarade att det då varit ett bråk i deras hem. Han sa då att något sådant inte hänt. Socialtjänsten meddelade att den skulle inleda utredning. Vid den här tiden läste Iman redan till förskollärare och han tog hand om barnen som gick i skolan till kl.12:00. Själv tog han körkort.

De har inte vid umgänget i simhallen pratat om parternas konflikt. Masti har, när de skilts åt, sagt till honom att hon vill ses igen. Barn behöver kärlek av båda föräldrarna och träffa dem. Barn ska leva i lugn och ro och inte bli tvingade. Han blev orolig när Iman försvann till Kurdistan med barnen efter att de fått pass. När de sedan kom till polisen för att reda ut det så kom Iman dit med två bröder. Han har aldrig haft några problem med Masti. Han har gjort flera försök att få sönerna att gå till sin mamma. Bl.a. har han lämnat henne till familjebehandlaren Anette, men då kom Iman med Masti och hamnade i bråk med sönerna. När Masti var med honom och bröderna över veckosluten gick det jättebra och Masti var glad. Han och Iman har kunnat komma överens om flera saker, som när Iman tillsammans med Masti ville flytta, när Brwa behövde byta skola och nu har även passen även ordnats. Han var orolig för Masti när

Iman begärde pass och ville då dels verkligen veta om det behövdes dels att passen skulle ordnas med utomstående hjälp, typ sociala så att det fanns vittne till ett så viktigt beslut. I maj 2021 bestämde Iman att Masti inte skulle komma till honom på umgängestillfällena. Hiwa hade dessförinnan föreslagit att Masti skulle få vara kvar hos honom något längre eftersom Masti ofta brukade vara ledsen när hon skulle lämna honom och bröderna på söndagarna. Han och Iman hade inte haft några problem innan dess. Han hade sett fram mot att få fira Mastis födelsedag i juni. Han gjorde därefter inget konstigt vid Mastis skola. Han gick bara dit och frågade om Masti tänkte komma. Han ville att hon skulle veta att de inte glömt henne. Masti har varit ledsen när de skulle skiljas åt efter helgerna tillsammans.

Han har visst haft regler för barnen, t.ex om när man får se på TV, när man får äta godis mm och inget snapchat eller TikTok. Nej, det finns inte att Masti är rädd för honom. I simhallen förra veckan satt hon på hans axlar. Han har aldrig slagit och skrikit mot Masti. Masti har alltid varit glad när hon träffat honom. Han har vid ett tillfälle sagt att han gärna ville vara med när Masti gifter sig. I den kurdiska kulturen deltar inte männen, men han vill göra något nytt och vara med när hon ikläder sig vit klänning. Han har inte gett Masti kaninen. När Iman motsatte sig det lämnade han den inte hos Masti. Ingen av dem är allergisk.

Han har aldrig betett sig mot Iman som hon påstått. Han har inte slagit och förolämpat henne, inte skrikit åt henne. Så konstigt att hon skulle ha levt under sådana förhållanden i 10 år. Han har inte heller slagit barnen. Iman har rört sig fritt och kunde ha gått till polisen. Gifva bort Masti? Så långsökt. De bor i Sverige. Iman tar upp saker, företeelser som finns, men som aldrig ägt rum mellan dem.

När han först fick höra att pojkarna sagt att mamma slagit dem, kunde han inte tro på det. Inte gör väl en mamma, Iman, något sådant. När han frågade henne sa hon att barnen ljög och han trodde henne då. Men efter att pojkarna lät honom höra ljudfilen så trodde han på dem. Ljudfilen är från 2019. Han har inte uppmanat dem spela in. Han hade ju inte alls kontakt med dem på den här tiden. När han tog pojkarnas påståenden

på allvar sa han till dem att vi ska försöka reda ut det. Han har förberett pojkarna inför de dagar det var tänkt att träffa Iman men hur han än sa så ville de inte. De började gråta. Han har erbjudit sig följa med, finnas i närheten mm. Försökt med en son i taget men nej, Han vill inte stänga dörrarna för att sönerna ska träffa sin mamma. Han kommer göra vad han kan för dem. Men han kan inte tvinga dem. Han vill att Iman ska visa att hon verkligen vill träffa dem och att hon inte kommer säga fula saker till dem som hände vid det enstaka möte då de sågs nyligen. Helst vill han ha gemensam vårdnad men han vill också att det ska vara lika och ingen obalans, därför har han även yrkat ensam vårdnad om sönerna.

Vittnet, umgängesstödjaren *Nasrin Mustafa*, har hörts. Hon har kortfattat berättat följande.

Hon har fungerat som umgängesstödjarna i de båda processer som rör barnen Aziz. Hon talar såväl sorani som kurdiska. Nu senast har hon varit anlitad i anledning av vårens umgänge för Masti med hennes pappa, och därmed även hennes bröder.

Masti har alltid varit glad då hon kom för att träffa pappa och bröderna. Förra perioden kramade hon alla men nu senast har hon inte kramat sin pappa. Nasrin har inte upplevt att Masti skulle vara rädd för sin pappa. Hon har varit med när d varit i lokal och pappa gör mat till barnen och Masti leker med bröderna. När de lekte kurragömma ropade Masti till pappa att lyfta upp henne på ett skåp. När de varit i simhallen så har Masti hållit i pappas hand när de hoppar i vattnet. Alla barnen leker bra med varandra. Hon ser dem alltid men är inte alltid jättenära dem. Hon har aldrig upplevt att Masti behövt henne. Masti har aldrig frågat henne om något. Nasrin upplever att bröderna och pappa älskar Masti och hon dem. Hon upplever dem alla äkta i sina relation till varandra. Hon tror inte att det är hälsosamt för pojkarna att inte träffa sin mamma. De bär på en aggression som de behöver lätta. Familjerätten har inte vid något tillfälle talat med Nasrin om hur umgänget gått till.

DOMSKÄL**Allmänna utgångspunkter**

Portalparagrafen för vad som är viktigt för bedömningen av vårdnadsfrågor har ändrats något. Den lyder numera enligt följande:

Av 6 kap. 2 a-2 b §§ föräldrabalken följer att barnets bästa ska vara avgörande för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge. Särskilt avseende ska fästas vid barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna. En viktig utgångspunkt är därmed att det ofta är bäst för barn att ha kontakt med båda sina föräldrar.

Särskilt avseende ska dock även fästas vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa.

Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Vad som är barnets bästa ska avgöras i varje enskilt fall utifrån en bedömning av de individuella förhållandena.

Detta innebär att föräldrarnas samarbetsförmåga inte står i lika starkt fokus som tidigare. Tyngdpunkten ligger därför än starkare på barnens behov av sina båda föräldrar och på frågan om dessa är lämpliga som vårdnadshavare och inte kommer utsätta den för övergrepp eller olovligen föra bort dem eller kvarhålla dem.

Är ett hedersrelaterat förtryck orsaken till uppbrottet?

Iman Rashid har lämnat det gemensamma hemmet och hävdar att skälet till detta har varit att främst hon, men även dottern Masti har utsatts för hedersrelaterat förtryck av Hiwa Aziz. Hon har även hävdar att sönerna har blivit slagna av sin pappa. Iman

Rashid har vidare nu för andra gången ansökt om stämning med i huvudsakligen samma utgångspunkt som tidigare.

Tingsrätten kan inledningsvis konstatera att påståendet om att Hiwa Aziz utövat hedersförtryck vilar enbart på Iman Rashids egen berättelse. Det finns ingen ytterligare bevisning rörande detta åberopat.

Hennes egen berättelse saknar uppgifter om specifika händelser och är således mer svepande. Utan detaljer har hon påstått att Hiwa Aziz skulle ha uttalat sig förolämpande, varit kontrollerande och utövat våld. Hennes berättelse är därmed inte av sådan kvalitet att den ger något intryck av att vara självupplevd. Tingsrätten finner inte heller att hennes berättelse präglas av den försiktighet och återhållsamhet, vilken som regel präglar berättelserna från den som levt i rädsla och avskildhet på grund av hedersförtryck. Till det kommer att Iman Rashid under sammanlevnaden kunnat lämna hemmet för att arbeta som vikarierande barnsköterska och att hon även påbörjat sina studier till förskollärare, vilket Hiwa Aziz berättat under förhandlingen utan att ha blivit motsagd. Det innebär i sin tur att Iman Aziz borde ha kunnat hitta flera tillfällen att uppsöka läkare, polis eller arbetskamrater och vänner för att uppvisa blåmärken eller berätta om de konkreta händelser som hon måste ha varit med om för det fall hennes berättelse om hedersförtryck är sann. Inte ens det bråk två dagar före uppbrottet -som Hiwa Aziz fått uppgift om skulle ha varit upphov till Iman Rashids flykt till ett skyddad boende - har beskrivits av henne. Inget av barnen har under de utredningar som förekommit uppgivit sig blivit slagen av sin pappa.

Det finns således inte visat några konkreta omständigheter som tyder på att Hiwa Aziz är präglad av ett hederstänkande. Det enda som påtalats är att han besökt Mastis skola och att han talat om att han ville vara med vid hennes bröllop. Inget av detta utvisar att det handlat om att kontrollera Masti eller tvinga henne till giftermål. Vad som framkommit om Hiwa Aziz talar istället ett annat språk. Det finns inga uppgifter om att han sedan Iman Rashid lämnat honom skulle ha utsatt henne för hot, förföljt henne eller vägrat acceptera att hon lämnat honom. Det finns inget i hans sätt som tyder på att

han som man på ett aggressivt sätt känt eller känner sig kränkt för att Iman Rashid övergivit honom. Han har uppgivit att han redan under sammanlevnaden har tagit hand om barnen och det är uppenbart att han i vart fall nu har fokus på barnen och deltar i deras liv. Hiwa Aziz ägnar nu efter utbildning sitt yrkesliv åt en syssla som i många ögon betraktas som en kvinnoyssla., att laga mat. Han är lugn till sin framtoning. Han är inte omgiven av släktingar som har synpunkter på hans och familjens livsföring. Han tycks, enligt Iman Rashids obestridda påstående, inte ens umgås med sin bror och hans familj.

Tingsrätten, som har förhållandevis stor erfarenhet av att hantera mål som innefattar påståenden om hedersrelaterat förtryck och våld, finner således inte att något sådant är visat i detta mål.

Det är dock uppenbart att Iman Rashid har önskat bryta upp från äktenskapet med Hiwa Aziz. Varför det skett på ett så dramatiskt vis som en flykt till skyddat boende är mot bakgrund av vad tingsrätten funnit inte klarlagt. En hypotes kan vara att Iman Rashid helt enkelt tröttnat på Hiwa Aziz och den situation som hon levde och att hon ville ha med sig barnen vid uppbrottet och funnit det naturligt som mamma.

Tingsrätten kan konstatera att parterna inför rätten förefallit ha olika personligheter, där Iman Rashid varit mer verbal, drivande och känslösam medan Hiwa Aziz förefallit vara lite mindre talför, mer "lay back", nöjd och tillfreds med ett vardagsliv med barnen. Parterna har träffats när de var unga, i synnerhet Iman Rashid. Alla äktenskap innehåller svårigheter, något en yngre och oerfaren människa kan ha svårt att hantera. Det kan i en sådan situation kännas instängt att vara fast för hela livet med någon som man inte känner sig bekväm med.

Vårdnadsutredarnas ståndpunkt

Tingsrätten konstaterar att familjerätten och vårdnadsutredarna i båda målen inte funnit skäl att ifrågasätta någon av föräldrarnas förmåga att vara åtminstone gemensam

vårdnadshavare. Tingsrättens båda interimistiska beslut har även slagit fast den lämpligheten.

Ensam vårdnad eller gemensam vårdnad? Boende.

Barnen, som sedan sin födelse levt med båda sina föräldrar, har efter november 2018 inte gjort detta. De har dels varit helt skilda från sin pappa fram slutet av april 2019, dels saknat kontinuitet i umgänget med föräldrarna fram till och med tiden för tingsrättens huvudförhandling. Sönerna Rawa och Brwa har fastnat i en vägran att träffa sin mamma.

De påbörjade och avslutade umgängen har inte varit av godo för barnet utan tycks istället gjort dem till en pusselbit i något som närmast kan uppfattas som ett ställningskrig. Det är uppenbart att barnen nu inte är oberörda av föräldrarnas konflikt kring barnen. Det framkommer av samtal med barnen redan i mars 2019 att de är oroliga, att de uppskattar att en utredare talar med dem, att de gör ”tummen upp” genom att visa så kallade nallekort när hemmet i Jakobsberg kommer på tal och att Rawa som är äldst sagt att han inte har någon att tala med.

Allt detta har startats av Iman Rashid dramatiska och oväntade uppbrott från familjen. Tingsrätten förstår att det kan ha funnits problem mellan makarna, men dessa har inte visats vara av sådan art att hennes åtgärd att abrupt skilja barnen från sin pappa är försvarlig. Det är uppenbart att hon i det läget satt sina egna intressen före barnens behov av trygghet och närhet till båda sina föräldrar. Det är vidare troligt att hon inte har berättat det verkliga skälet till uppbrottet för sina barn. Vad som verkligen framkommit i målet är att Masti under umgängen med sin pappa och sina bröder hela tiden varit glad, trygg och deltagande. Vad hon må ha uttryckt under hösten 2021 om sin pappa, att hon är rädd för honom, måste tas med försiktighet med tanke om hennes starka beroende till sin mamma. Iman Rashid har svarat på sönerns umgängesvägran genom att avsluta Mastis umgängen med Hiwa Aziz. Tingsrätten kan konstatera att det inte finns något i målet som tyder på att Masti farit illa hos sin pappa medan det

däremot finns flera uttalande från Rawa och Brwa om att Iman Rashid slagit dem, liksom även ett uttalande från Masti.

Tingsrätten finner mot den bakgrunden att det finns risk för att Iman Rashid som ensam vårdnadshavare inte skulle ha tillräcklig förmåga att sätta Mastis intressen före sina egna. Det finns även en påtaglig risk för att hon skulle hindra Mastis umgänge med Hiwa Aziz och hennes bröder. Tingsrätten finner därför inte att Iman Rashid är lämplig som ensam vårdnadshavare.

Att vårdnadsutredarna kommit till annan ståndpunkt syns bero på att de accepterat Iman Rashids berättelse och inte gjort en gedigen analys av vad som må ha förekommit och alternativa lösningar.

Hiwa Aziz har under huvudförhandlingen förklarat att han egentligen vill ha gemensam vårdnad om barnen och att hans vårdnadsyrkande tillkommit del för att skapa balans i processen, dels för att en kommande vårdnadsutredning skulle omfatta alla barnen, dvs även sönerna som inte har omfattats av Iman Rashids ursprungsyrkanden.

Hiwa Aziz har under processen lastats för att han inte förmått sönerna Rawa och Brwa gå till beslutade umgängestillfällen med Iman Rashid. Det finns enligt tingsrättens mening flera faktorer som bör sammanvägas för att bedöma varför sönerna uteblivit från umgänge.

Rawa och Brwa har tidigt under vårdnadsprocesserna, redan under år 2019, uppgivit till utredare att de blivit slagna av sin mamma. Deras uttalanden tycks inte ha tagits på allvar av utredarna. De finns inte med som en utgångspunkt i vårdnadsutredarnas bedömning och detta trots att det framgår i det skriftliga bevismaterialet att pojkarna inte berättat svepande utan redogjort för vissa situationer och att de vid flera tillfällen återkommit med samma uppgifter. Deras mamma ska enligt sönernas uppgifter ha slagit dem redan innan de flyttade till det skyddade boendet och att det skedde när inte

pappa var hemma. Det är anmärkningsvärt att dessa påståenden inte tagits på större allvar och utretts, inte minst för att medverka till att pojkarna hade kunnat uppleva att det då tagits på allvar och de därmed borde ha blivit tryggare. Detta torde vara ett av skälen till att umgänget med mamma uteblivit.

Mot bakgrund av pojkarnas återkommande utsagor om våld från mammas sida finner tingsrätten inte skäl att ifrågasätta att så skett, i vilken omfattning och av vilken art har dock inte tingsrätten möjlighet att ta ställning till. Tingsrätten noterar att även Masti har påstått att hon har blivit slagen och det så tidigt som i mars 2019. Att Iman Rashid har nära till aggressivitet visar videoklipppet. Det går inte att på något generellt sätt utesluta att mammor kan använda våld mot sina barn.

Ett annat skäl till Rawa och Brwas vägran hör säkerligen samman att de sannolikt upplevt uppbrottet från hemmet mer traumatiskt än Masti. De var 8-10 år när de togs från sin hem. De var således äldre och därmed inte lika benägna att tro på allt en förälder berättar. De är pojkar och har därmed sin pappa mer som förebild än sin mamma. De har haft en större möjlighet att ifrågasätta den version av familjens hemförhållanden än den som Iman Rashid gett uttryck för. De togs från en pappa som de uppskattade. Pojkarna kan i den situationen solidarisera sig med sin pappa utan att ha fått sådana krav från honom.

Hiwa Aziz har förklarat att ha gjort allt han kunnat komma på för att få söner att träffa sin mamma, men han har inte önskat tvinga dem. Familjebehandling har också förekommit. Tingsrätten har inte någon anledning att ifrågasätta att Hiwa Aziz gjort vad han uppfattat som möjligt. Han har givit ett ärligt intryck i den här frågan och han har även medverkat i familjebehandling och vad som övrigt förekommit för att komma till rätta med problemet. Tingsrätten finner därför att sönerns uteblivande från umgänge med deras mamma inte bottnar i ett medvetet kvarhållande från Hiwa Aziz sida. Tingsrätten återkommer till frågan när det gäller om förordnande av umgänge.

Tingsrätten finner inte att det finns något skäl att vårdnadsformerna för barnen ska skiljas åt. Tingsrätten finner vidare att det är olämpligt att ändra barnens boendeförhållanden. De har under ett antal år haft en viss trygghet genom att vara boende med samma förälder. Det finns således inget skäl att nu upplösa den gemensamma vårdnaden för samtliga barn. Ensam vårdnad skulle i detta läge enbart öka klyftan, misstron mellan parterna, försvåra samarbete och barnens samvaro. Den svåra tiden ska istället nu vara över. Föräldrarna kan samarbeta på en acceptabel nivå. De frågor som tagits upp för att påvisa avsaknad av förmåga och vilja att samarbeta, nämligen passets fördröjning, missförstånden kring kaninen etc., har knappast någon hög konfliktnivå. De viktiga frågorna har parterna kunnat lösa.

Tingsrätten finner således att den gemensamma vårdnaden ska bestå och att även barnens boende i dagsläget ska bestå.

Umgänge för barnen med ickeboendeföräldern.

Tingsrätten uppfattar att kärnfrågan i målet är att hitta ett sätt så att situationen för barnen blir mer mindre laddad. Turbulensen som varit måste avlösas av en mer vardaglig och trygg lunk. Det innebär att båda barnen bör ha umgänge i viss omfattning och av förutsebar karaktär.

Båda föräldrarna har ett ansvar för att såväl sönerna som dottern ska kunna träffa båda sina föräldrar och de måste befria barnen från bördan av den utdragna vårdnadsprocessen. Båda föräldrarna måste hjälpa till att läka sina barn.

Dottern Masti har under hela processen haft kontakt med båda föräldrarna. Hennes tid med umgänge med sin pappa visar att det är helt okomplicerat att nu för hennes del förordna om sedvanligt umgänge med ickeboendeföräldern, dvs Hiwa Aziiz.

Tingsrätten bifaller därför i huvudsak det yrkande som framställts av Hiwa Aziz.

Det är viktigt att sönerna nu träffar sin mamma under trygga former. Sönerna har, oavsett om de nu kan uppfatta det eller inte, ett eget intresse att träffa sin mamma. Inte

för mammas skull, inte för pappas skull, inte för husfridens skull. De behöver träffa sin mamma för deras egen skull. De behöver för en god utveckling till vuxenhet lära känna sin mamma. De har levt tillsammans med henne större delen av sitt liv. Hon är deras halva DNA. Hon har som alla människor sina fördelar och brister. Sönerna behöver få en rejäl möjlighet att nu skapa sig en bild av henne som är realistiskt för att inte låta den traumatiska upplevelsen förstöra sin egen självbild eller försämra sin förmåga att upprätta relationer till andra människor i framtiden. De får inte göra henne till ett monster eller skrämmande person till skada för sin framtid. De måste lära sig hur man på ett positivt sätt kan hantera en konflikt och växa med det.

Vad däremot måste göras från föräldrarnas sida nu, det är att arbeta mot samma mål. Barnen ska ha en okomplicerad kontakt med den andre föräldern. Vad den ene eller andre föräldern må ha tyckt om den andre föräldern ska nu vara avklarat och focus handlar nu bara att samarbete kring frågor runt barnen så att de får ett så bra liv och uppväxt som möjligt. Föräldrarna måste bli en förebild för hur man kan uppträda vänligt och konstruktivt trots att de inte längre uppskattar varandra som tidigare.

Vad gäller sönerna måste deras kontakt med sin mamma upprättas snarast. Tingsrätten förordnar därför om ett inledande umgänge för sönerna med Iman Rashid med användning av umgängesstöd. Flera försök har gjorts. Nu har föräldrarna sista chansen att få hjälp.

Hiwa Aziz måste kunna säga åt sina söner varför de ska gå till sin mamma och att det är han som pappa som han bestämmer att detta ska ske. Hiwa Aziz ska bestämma detta för att han vet bättre än de, har större livserfarenhet och vet att det är superviktigt för dem att lära känna sin mamma på nytt. Hiwa Aziz har sagt att han inte kan tvinga barnen. Det är möjligt att han därmed har missuppfattat hur man i Sverige i allmänhet ser på barnuppfostran, att han tror den ska vara mer "fri". Ordet tvinga har även förekommit i en del yttranden. Tingsrätten menar att det är en förälders ansvar att bestämma över sina barn, mest när de är mycket unga för att sedan lämna över mer bestämmande successivt till barnen fram till dess de blir myndiga. Att bestämma är

inte att tvinga. Att bestämma är en del i uppfostran, en del av en förälders ansvar. Bestämma är att vägleda, vara föredöme och ge trygghet. Sönerna är inte så vuxna att de förstår vilken nytta de har av att lära känna sin mamma och inte heller vilken skada det kan medföra för dem i vuxen ålder om de inte gör det. Därför måste Hiwa Aziz nu säga att han förväntar sig att de går till umgängestillfällena och varför samt berätta att det är var han vill och bestämmer. Han bör även säga att Iman Rashid vid kommande umgången inte kan utsätta Rawa och Brwa för våld. De kan vara trygga med umgängesstöd och med varandra. Hiwa Aziz kan även underrätta dem om vad som annars kan hända, nämligen verkställighet med vite eller polishämtning. Reglerna för verkställighetsärenden utvisar vuxenvärldens och psykologins ståndpunkt vad gäller hur viktigt det är att barn har tillgång till båda sina föräldrar.

Iman Rashid måste också förbereda sig inför umgängen. Hon får inte vid dessa umgängen förvänta sig att sönerna ska vara hjärtliga, kramas eller ens svara vänligt. Hon måste ge dem tid. Hon måste förhålla sig vänlig och neutral, men hon kan gärna tala om att hon saknat dem, vad hon uppskattar hos dem och att hon älskar dem. Hon får hålla i sig om barnen inte är så vänliga som hon önskar. Tålamod är en föräldradygd som nu måste utövas i stor utsträckning för att sönerna ska återfå en normal föräldrakontakt med henne.

Tingsrätten har förordnat om umgänge mellan sönerna och Iman Rashid för ett drygt år framöver. Omfattningen är inte lika stor som Mastis umgänge med Hiwa Aziz. Skälet för detta är dels Mastis ålder och vana vid sin pappa, dels sönernas långa uppehåll från sin mamma och deras högre ålder. Med ett lugnt, återkommande men inte så långvarigt umgänge inledningsvis är det tingsrättens förhoppning att sönerna och Iman Rashid ska kunna hitta nya umgängesformer. Tingsrätten ser framför sig att ett växelvis veckoslutumgänge i vart fall borde kunna vara ett realistiskt resultat, således barnen hos Hiwa Aziz ojämna veckoslut och hos Iman Rashid jämna veckoslut. Det skulle kunna i bästa fall i vart fall under några år kunna leda till växelvis veckoboende. Om det av tingsrätten förordnade umgänget utvecklas väl kan sedan barnens kontakter utvecklas utöver vad tingsrätten förordnat. Det är avsikten med att tingsrätten inte

förordnat om umgänge längre än till hösten 2023. Barnen har trots allt levt större delen av sitt liv i närheten av båda parter och det ska inte ses som en omöjlighet att umgänget kan normaliseras. Tingsrätten noterar vidare att ett växelvis veckoslutsumgänge eller växelvis veckoboende skulle avlasta föräldrarna som därmed får viss egentid vilken torde underlätta deras egen livssituation och återhämtning. Hösten 2023 har sönerna en sådan ålder att de bör garanteras ett avgörande inflytande i frågan. Det är viktigt att visa dem respekt för att de ska bli bekväma med upplägget.

Vad tingsrätten nu beslutar om barnens rätt till umgänge med respektive förälder uppmanar tingsrätten föräldrarna att respektera fullt ut. Detta kan vara den sista chansen att hjälpa barnen till ett mer normalt umgänge med sina föräldrar och för dem att skapa sig en realistisk bild av båda föräldrarna.

Tingsrätten uppmanar dessutom föräldrarna att för det fall något umgänge inte blir av direkt begära verkställighet hos tingsrätten av umgänget. Det kan förefalla speciellt. Men detta fall är speciellt. Och båda föräldrarna måste inse att det är allvar nu.

Den förälder som inte har fått möta barn vid beslutat umgänge kan hos tingsrätten i ett ärende begära verkställighet, vilket innebär att tingsrätten kan besluta om polishämtning av barnet/en till den andre föräldern eller besluta att den trilskande föräldern får betala vite om umgänget uteblir. Den som förlorar talan vid ett verkställighetsärende får betala ombudskostnaderna. Verkställighet kan begäras gång på gång om umgänge inte sköts. Det går således inte att hindra eller avstå från att medverka till barnen att umgås med den andre föräldern utan kännbar kostnad/påfrestning. Betänk också att det knappast torde vara möjligt för någon av parterna i detta mål att ännu en gång med tillgång till rättshjälp få frågan om vårdnad eller umgänge prövad i tvistemål.

Tingsrätten brukar inte berätta detta men tingsrätten finner att det är viktigt att båda föräldrarna i detta mål inser i vilket läge saken har hamnat, att barnen riskerar att ta stor skada inför framtiden om familjesituationen inte avdramatiseras. Oavsett

föräldrarnas inställning till varandra, måste båda föräldrarna nu för barnens skull omedelbart bjuda till för att det beslutade umgänget ska bli av. Låt barnen komma till ro för att växa upp, lära, umgås och utvecklas och få en chans att bli harmoniska människor.

Övrigt

Rättshjälpsbiträdenas ersättningsanspråk är skäligen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (TR-02)

Ett överklagande ställs till Svea hovrätt och ska ha kommit in till tingsrätten senast den 22 juni 2022.

Carin Wiklund Jörgensen

I avgörandet har t.f. rådmannen Carin Wiklund Jörgensen samt nämndemännen Anja Lampinen, Jan Burell och Yvonne Degerman. Rätten är enig.

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se